

СТАНОВИЩЕ

От доцент д-р Александър Донеv Ангелов, Институт за изследване на изкуствата, БАН

за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
в научна област 8.4. Театрално и филмово изкуство.

с дисертационен труд на тема: „РЕЖИСЬОРСКИ ПОДХОДИ ПРИ РАБОТАТА С
НЕПРОФЕСИОНАЛНИ АКТЬОРИ В ИГРАЛНОТО КИНО”.

представен от Боя Красимиpова Харизанова, редовен докторант в катедра
„Аудиовизуално производство“ на Факултет „Екранни изкуства“ на Национална
академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“,
с научен ръководител: проф. д-р Дочо Боджаков

1. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията изследва възможностите да се изработи режисьорски инструментариум за работа с непрофесионални актьори при създаването на игрален филм. Като основа за неговото изграждане служи проучване върху опита на български и световни режисьори. Като частен случай са разгледани и особеностите в творческата реализация на някои популярни български модели, певици, както и деца с успешна актьорска кариера в киното. Темата има „запазено място“ в историята и теорията на киното, наред с това е придобила редица нови измерения в съвременната епоха. В този смисъл проблематиката е актуална, значима и е разгледана задълбочено.

Приложената методология е добре позната и адекватна, като чрез нея са разкрити различни аспекти на изследвания проблем. Като основа за собствените интерпретации на докторантката са послужили както анализи на конкретни филми (приложената филмография наброява 127 заглавия), така също разсъждения, изведени от опита на изявени автори от българското и световното кино. Разгледани са широк спектър от типове взаимоотношения между режисьор и непрофесионален актьор, което говори за добро познаване на различните етапи и процеси са изграждането на игралния филм. Висока оценка заслужава способността на дисертантката аналитично да съпоставя собствената си режисьорска практика с извлеченото познание от методите на утвърдени майстори на игралното кино.

Добро впечатление прави ясното съзнание на авторката, че изследваната проблематика не допуска дефинитивни оценки и характеристики, че става въпрос за среща на различни субективности, при това върху територията на изкуството. Резултатите от изследването предлагат възможности за изграждане на различни хипотези и потенциални сценарии, по които би могло да протече общуването между режисьора и непрофесионалния актьор. Именно доброто им познаване и систематизиране може да помогне да се намери най-добрия подход при общуването с тях и съответно да бъдат постигнати най-добрите резултати.

2. Приноси на дисертационното изследване

За целите на изследването е използвано съчетание от утвърдени методологически похвати и инструменти, които са умело приложени спрямо един недостатъчно изследван в българската филмова литература проблем. По този начин е постигнат конкретен и многостранен анализ на обекта на изследването. По-детайлно са представени практическите методи и подходи за работа с непрофесионални изпълнители от четирима водещи български режисьори, петима представители на световното авторско кино, както и практиките, характерни за три основополагащи течения в европейското кино от втората половина XX век.

Приносно значение имат достигнатите от докторантката валидни обобщения, извлечени от практиката на режисьори, работещи в крайно различни стилове и притежаващи оригинални възгледи за природата на киното и характера на творческия процес в него. На следващия етап въз основа на получени адекватни изводи и резултати както и чрез включване на изобилие от примери от личния режисьорски опит на дисертантката е систематизиран комплекс от методи и инструменти за работа на режисьора с непрофесионалния актьор в игралното кино. Този набор от техники разширява знанието за специфичните отношения между актьор и режисьор и може да бъде прилаган на практика от запознатите с този инструментариум.

С приносен характер са и теоретичните разсъждения по два малко коментирани в научната и професионалната кинолитература въпроси като смесването в един филм на професионални и непрофесионални актьори, както и участието на непрофесионални актьори в съвременни телевизионни риалити формати с предварителен сценарий.

3. Бележки и препоръки

С риск да бъде обвинен в прекомерна възискателност бих призовал към малко повече фактологична прецизност при коментара на изследваните филмови и литературни източници. Не е коректно споменаването на първите театрални школи, вкл. школата към Народния театър (с. 14) в контекста на създаването на „Българан е галант“. В действителност те се появяват в началото на 1920-те години, доста по-късно след заснемането на филма.

Има някои дребни неточности в представянето и практиките, свързани с различните чуждестранни школи и автори. Причината за тях обикновено е ползването на един единствен източник и несвервяването на информацията с меродавни филмографски бази данни.

Забелязват се трудностите при овладяването на твърде амбициозния като обем фактологичен материал от филмови примери, което води до неравностойност на отделните анализи – някои са доста задълбочени, други по-скоро повърхностни. В същото време на мен лично ми липсват анализи за изпълнението на непрофесионалните актьори във „Февруари“ на Камен Калев, както и на Катерина Евро в „Равновесие“.

С по-принципен характер е несъгласието ми с едно твърде песимистично съждение на докторантката: „... при тази еволюция в киното непрофесионалните актьори са на път да загубят мястото си на екран. Именно защото вече не са необходими за киното.“ (с.126). Тенденциите към по-голям реализъм и към повече фантастичност според мен се редуват в световното кино на принципа на вълните, така че едва ли могат да се правят категорични прогнози за отмирането на реализма и отказа от използване на непрофесионални актьори.

Направените забележки са не толкова критика, а предизвикани от качествата на представената научна продукция и поощрение към изследователката за по-голяма

прецизност и самовзискателност в научното писане. Държа да препоръчам използването на сбит и преработен вариант на дисертацията като учебно помагало за студентите по кинорежисура.

3. Публикации и участия в научни форуми

Докторантката е представила 2 публикации по темата на дисертационния труд, които са в съответствие с минималните национални изисквания и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Национална академия за театрално и филмово изкуство „Кръстьо Сарафов“.

4. Заключение:

Представеният дисертационен труд на тема „Режисьорски подходи при работата с непрофесионални актьори в игралното кино“ изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафова“. Текстът е самостоятелен научен труд със собствени оригинални и приносни моменти в дообогатяване на съществуващо знание в областите на киното и телевизията.

Това ми дава основание убедено да гласувам за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство на Боя Красиминова Харизанова.

Дата: 17 август 2023 г.

Член на научното жури :

Александър Донеv, доцент, д-р